

Lantbruksproduktionen måste vårdas bättre!

God lönsamhet i det svenska lantbruket är ett viktigt samhälleligt mål. Om lantbrukarna tjänar pengar, fortsätter de att producera och de producerar än mera. Detta är viktigt eftersom det som produceras på åkrarna och i stallen, är inte endast de fysiska produkterna.

Det produceras också diverse positiva externaliteter. Lantbrukarnas verksamhet skapar kollektiva nyttigheter, till nytta för alla medborgare i detta land.

KOLLEKTIVA NYTTIGHETER

En externalitet finns om en ekonomisk verksamhet hos en aktör, påverkar nyttan för tredje part. De som vinner på externaliteten från lantbruket är medborgarna i stort, alla människor i alla deras roller och inte endast medborgarna i deras konsumentroll. Såsom konsumenter söker vi låga priser. Men om prisjakten leder till import av livsmedel uppstår negativa externaliteter för just samma individer, men i deras roller som skattebetalare, förvärvsarbetande, föräldrar och mycket annat.

Den enda rimliga slutsatsen, är att de som ska betala för de kollektiva nyttigheterna är skattebetalarna. Det är samma sak med andra kollektiva nyttigheter. Skattebetalarna måste stå för polisväsendet, domstolarna, militärförsvaret och mycket annat. Det fungerar inte att låta enskilda betala för att få skydd gentemot brottslingar och främmande makter.

ARGUMENT FÖR SVENSKPRODUCERAT

Svensk livsmedelsproduktion bidrar till att svenska landskap hålls öppna, det kan ingen marknadsmekanism bidra till. Folkhälsan förbättras i och med att det finns bättre kontroll av de inhemska produkterna, jämfört med de importerade. Om svenska konsumenter väljer kött- och andra animalieprodukter från utlandet, kommer de att bidra till sämre djurvälstånd än om de håller sig till det svenskproducerade. Även miljöskäl kan nämnas. Transporter från avlägsna produktionsställen, bidrar till koldioxidutsläpp och uttömning av jordens mineraloljereserver.

Dessa är några skäl för svenskproducerade livsmedel för svenska konsumenter. De är därmed argument för god lönsamhet i det svenska jordbruket. Det är inte lätt att hitta motargument. Det är ingen tillfällighet att många länder har kampanjer för att påverka konsumenterna att välja inhemska produkter.

PRODUKTION MED STOR PÅVERKAN

Det just sagda är pekpinnar åt politikerna. De bör inse att livsmedelsproduktion, inte är produktion på linje med andra varor. Livsmedelsproduktion skiljer sig från tillverkning av maskiner, mediciner, fordon och annat. Ingen annan produktion påverkar

folkhälsan lika mycket, inte heller landskapsbilden, de öppna landskapen och biodiversiteten eller djurvälståndet. Alltså måste lantbruksproduktionen vårdas mer än annan produktion. Således är det viktigare att lantbrukarna tjänar pengar, än att industriarbetaren gör det. Lantbrukarens verksamhet ger upphov till många arbetstillfällen i hela kedjan av förädlingsindustrin.

De många kostnadshöjande krav som svenska politiker lägger på det svenska lantbruket, är till skada för samhället. Om inte dessa krav anpassas till vad som gäller i de främsta konkurrentländerna, måste politiken stå för extrakostnaderna. Astrid Lindgrens regler infördes under en period då utlandskonkurrensen var svag på grund av den svenska jordbrukspolitik.

KONSUMTIONEN STYR

Den som ställer upp regler bör stå för notan. Alltså måste staten kompensera lantbrukarna för de kostnader, som lantbrukarna får genom extra hårda krav avseende exempelvis djurhållning. Om lantbrukarna ska stå för kostnaderna, uppstår inte de effekter som politikerna vill uppnå. De svenska produktionskostnaderna stiger och priset på de svenskproducerade varorna stiger. Därmed öppnas portarna för importen, vilken är framställd under förhållanden som vi inte gillar.

Det är inte med hjälp av den svenska produktionen som vi kan uppnå förbättringar av djurhållning, miljö, klimat, biodiversitet och annat. Det är konsumtionen som avgör. Inom livsmedelssektorn liksom i andra sektorer, är det konsumtionen som är utgångspunkt för all produktion. Konsumenten bestämmer hur miljöpåverkan blir, inte producenter.

SVÅRT ATT FÖRSTÅ

Detta resonemang är oantastligt, men många vill inte förstå och politikerna har svårt att förklara för väljarna. Därför väljer de ofta den enkla lösningen, att lägga pålagor på lantbrukarna. För gemene man kan det vara svårt att förstå lantbrukets roll i det svenska samhället. Men sådan förståelse borde vi kunna kräva av den elit, som är vald att representera oss i riksdagen. Denna krönika är inte riktad endast till politikerna utan även till de lantbrukare, som inte kämpar för att reducera kostnadsmassan inom lantbruksnäringen i stort. Lantbrukarna själva kan inte rimligtvis vara positiva till extrapålagor.

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

